DivrejTora

http://twitter.com/DivrejTora

divrejtora@gmail.com

Godina 9 — 23. ava 5776.
Broj 47 — 27. kolovoza 2016.

B''H

Paraša Ekev

U ovom broju :

Krivnja	3
48 puteva	5
Tjedni Zohar	6
Prioriteti	9
Nadnaravno	11
Iz medija	16

Priprema i uređuje:
Vatroslav Ivanuša

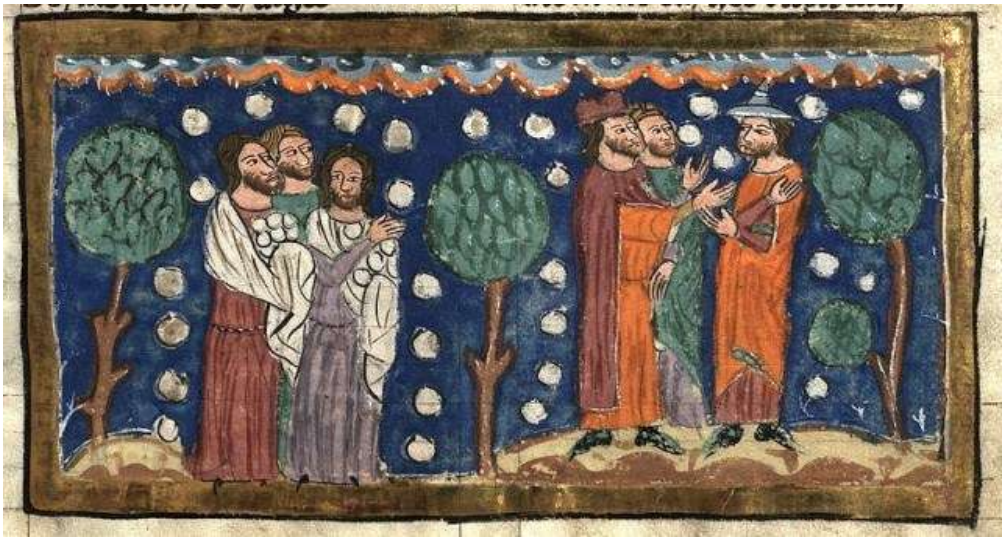

(Dvarim 7,12-11,25)

Moše nastavlja sa završnim obraćanjem djeci Izraelovoj i obećaje im da će, budu li izvršavali zapovijedi (*micvot*) Tore, razvijati se i napredovati u zemlji koju će osvojiti i nastaniti u skladu s obećanjem koje je B-g dao njihovim praocima.

Moše predbacuje neuspjehe prvom naraštaju naroda, podsjeća ih na klanjanje Zlatnom teletu, Korahovu pobunu, grijeh špijuna, na to kako su kod Tavere, Mase i Kivrot Hata'ave izazvali B-žju ljutnju: "*Bunili ste se protiv B-ga*, "kazao im je, "*od kad vas znam*." Govori i o tome kako im B-g prašta grijehe i o drugim Pločama koje je B-g urezao i dao im jer su se pokajali.

Četrdeset godina provedenih u pustinji, kazuje Moše narodu, kad vas je B-g hranio manom s nebesa, trebale su vas naučiti da "*čovjek ne živi samo od kruha, nego živi od B-žje riječi*."

Moše opisuje zemlju u koju će ući kao zemlju "*u kojoj teče med i mlijeko*," zemlju blagoslovljenu sa "*sedam vrsta*" (pšenica, ječam, grožđe, šipak, maslina i datula), mjesto koje je žarište B-žje providnosti u Njegovu svijetu. Nalaže im da unište idole bivših gospodara te zemlje i da se dobro čuvaju da se ne uzohole i počnu vjerovati da su "*snagom i moći svojih ruku stekli to izobilje*."

Ključni dio ove *paraše* je drugi odlomak *Š'ma* u kojem se ponavljaju temeljne *micvot* nabrojane u prvom odlomku *Š'ma*, a koje opisuju nagrade za izvršavanje B-žjih zapovijedi i štetu (glad i progonstvo) koju će donijeti njihovo neizvršavanje. Služi i kao izvor za molitvene propise. Uključuje i osvrt na uskrsnuće mrtvih u Mesijino doba. ■

Prevela Dolores Bettini

petak 26.8.2016. — subota 27.8.2016.

Šabat Ekev

Jeruzalem	18:52	19:51
Zagreb	19:26	20:25
Rijeka	19:32	20:31
Split	19:21	20:20
Dubrovnik	19:13	20:12
Vinkovci	19:14	20:13
Sarajevo	19:14	20:12
Bihać	19:25	20:24
B. Luka	19:20	20:19
Beograd	19:07	20:06
Novi Sad	19:10	20:09
Beč	19:29	20:27
Edison, NJ	19:20	20:19

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Rastimo svakoga dana

Ekev

Djela su njegova slava i krasota, a pravednost Njegova ostaje dovijeka *(Psalmi 111,3).*

Hebrejski izraz, *pravednost Njegova ostaje dovijeka*, također se može pro-čitati i kao „Njegova *cedaka* ostaje dovijeka."

Talmud piše kako je Rabi Akiva jednom prikupljao sredstva za neku hvalevrijednu stvar. Kada je stigao do doma jednog čovjeka koji je redovito davao priloge, čuo ga je kako kaže svom sinu, „Otiđi na tržnicu i kupi ostatke povrća, jer su oni jeftiniji." Rabi Akiva se nato okrenuo, te se vratio tek kada je većina potrebnog novca već bila prikupljena.

„Zašto nisi prvo došao meni?" pitao ga je čovjek.

Rabi Akiva mu je ispričao kako je slučajno čuo njegov razgovor, pa ga nije htio siliti na neku veću donaciju dok se nalazi u financijskim problemima.

„Ti si čuo samo ono što sam razgovarao sa sinom, ali nisi bio prisutan za vrijeme mog razgovora s B-gom," rekao mu je čovjek. „Kada štedim, ja to radim na račun svog doma. *Cedaka* ostaje nepromijena."

Kada se moraju napraviti rezovi budžeta, svatko ima svoje prioritete. Neki mogu smanjiti svoju *cedaka*, a ostaviti planiranu kupnju novog automobila. Neki će se oštro pogađati u vezi cijene za školovanje njihove djece, dok će bez ikakvog protivljenja prihvatiti druge cijene.

Psalmist nam kaže da se način na koji neka osoba postupa ocjenjuje po tome da li njegova ili njezina *cedaka* ostaje za sva vremena; odnosno, *cedaka* je posljednja stavka u budžetu koju treba rezati. ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

Kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

63. Negativna je zapovijed ne prokleti/opsovati suca

kao što Pismo kaže, *Nećeš psovati B-ga. (Š'mot 22,27)* [što se tumači da znači suce]. Ako netko opsuje suca B-žanskim imenom ili zamjenom za B-žje ime, treba ga bičevati dva puta (zbog te zabrane, i zbog naloga da ne opsuješ svog bližnjeg, Židova [§45]).

Ovaj je redak u Bibliji isto tako i opomena protiv huljenja na Vječnoga. Ako netko pohuli na Vječnoga zamjenom za B-žje ime, on krši zabranu. Ako netko pohuli na Vječnoga samim B-žanskim imenom, kazna za njega je izričito navedena: *A onoga koji opsuje ime Vječnoga, ima se kazniti smrću; čitava će ga zajednica kamenovati (Va-jikra 24,16).* Tako se radi kada netko pohuli, pa čak i ako tada to povuče potrebno je reći nekoliko riječi. Međutim, u današnje vrijeme, kada ne dosuđujemo smrtne kazne, on je izopćen iz zajednice, i držimo se podalje od njega.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svakom trenutku, kako za muškarca tako i za ženu.

64. Negativna je zapovijed ne postaviti nepodobnog suca

jer Pismo kaže, *Nećeš iskazivati poštovanje prema ljudima kojima se sudi (D'varim 1,17)*; a objašnjeno je u Midraš Sifre da je to upućeno čovjeku određenom da postavi suce, da on ne bi iskazivao poštovanje prema ljudima: On ne bi trebao reći, „Taj i taj je moćan" ili naočit, ili mudar na nekom drugom znanstvenom polju ili se ističe u drugim područjima koja nisu povezana s Torom i strahopoštovanjem prema Nebesima [B-gu]. Jer sudac mora biti mudar u Tori, imati strahopoštovanje prema Nebesima, mrziti podmićivanje, i vladati svojim zlim nagonom; i mora imati čvrsto, neustrašivo srce da izbavi osobu koju se iskorištava ili koja je žrtva, od onoga koji je ugnjetava. To su plemenite osobine koje sudac mora imati. Ako, međutim, netko postavi suce zbog drugih odlika on krši ovu zabranu.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svakom trenutku. ■

Rabbi Dovid Goldwasser:

Krivnja

"… ne živi čovjek jedino od kruha, već čovjek živi od svega što dolazi od usta Vječnog." (Devarim 8,3)

Ari HaKadoš primjećuje da je teško shvatiti kako se *nešama*, koja je potpuno duhovna komponenta čovjeka, može održati fizičkom hranom.

Ari HaKadoš tumači da, u stvari, svaka kost stvorena u čovjeku postoji jedino kroz silu riječi Vječnog izgovorenoj u vrijeme stvaranja, kao što je rečeno: *(Tehilim 33,6)*, "Riječju Vječnog nebesa bijahu stvorena…" i *(Avos 5:1)*, "S deset riječi stvoren je svijet." Ta moć riječi Vječnog jednako je tako sadržana i u samoj hrani, i ona je element koji hrani *nešamu*.

Kada kažemo blagoslov: "Blagosloven si Ti, Vječni, Bže naš, kralju svijeta …" mi time prizivamo prirodne duhovne sile koje su sadržane u hrani još od vremena stvaranja, i koje priskrbljuju duhovnu hranu koja je neophodna duši.

Evo što nam, dakle, govori ovaj *pasuk*. "Ne živi čovjek samo od fizičke hrane. Zapravo, to se zbiva odlikom riječi koje je Vječni uputio u vrijeme stvaranja i koje prožimaju hranu s moći da prehranjuje. Ta duhovna moć je hrana za *nešamu*, hrana za dušu.

Imrei Noam ovo dalje razrađuje pa kaže da iako je hrana neophodna za opstanak tijela, istinski vječni izvor života je *moci pi hašem*, od kojega čovjek može "jesti" dovijeka. To je ono kako je rečeno u *Berešis (3,22)*, "A Vječni reče … da ne pruži ruku svoju i uzme od Drva Života, te jede i živi zauvijek." Drvo Života odnosi se na Toru, jer kada čovjeka hrani Tora on duhovno živi zauvijek.

Mada mi imamo sklonost razdvajati fizičko i duhovno, veliki R. Avraham iz Slonima iznio je zanimljivo zapažanje u *Toras Avos*. On kaže da postoje trenuci kada je učešće čovjeka u svjetovnim fizičkim aktivnostima života, kao što su to jelo i piće, zapravo njegova prilika

da se približi Vječnom – čak više nego kad se bavi duhovnim nastojanjima poput Tore i *tefile*.

On tumači da jelo i piće stvaraju osjećaj zadovoljstva. Nastaje osjećaj *simhe* i radosti, i srce se otvara. Ako se pravilno kanalizira, ta *simha* može čovjeka dovesti vrlo blizu Vječnom. Doista, kada čovjek nadoda *kavana* (nakanu) svom jedenju on je u stanju uzdići običnu hranu i izvući iskre "svjetlosti" pohranjene u njoj.

R. Tzadok HaKohen iz Lublina je rekao: "Kada čovjek jede hranu na šabes i pri tom ima iskrenu *kavana* da jede *l'šem šamajim*, on je u stanju ne samo da uzdigne duhovnu suštinu hrane koju jede na šabes, već time unaprijeđuje i hranu koju je jeo tijekom prošlog tjedna.

nastavak na stranici 4

(nastavak s 3. stranice) Rabbi Dovid Goldwasser: **Krivnja**

Svakog petka uvečer R. Aryeh Levin bi odlazio do kuće svog Rebbija, R. Issera Zalmana Meltzera da uči i govori *divrej Tora.* Ponekad bi se oni prisjećali svojih dana u Slutzku gdje je R. Isser Zalman bio *roš ješiva.*

Jednom prilikom, dok su tako razgovarali, R. Isser Zalman je pogledao u svog *talmida* i zapitao ga: "Reci mi, gdje si jeo dok si učio u Slutzku?"

R. Aryeh je odgovorio, "Na šabes sam jeo kod nekog *baalebosa*." U Europi, prije nego li su osnovani studentski domovi, studenti ješive bili su dodijeljeni različitim domovima u gradu na hranu, prema rasporedu. To se nazivalo *"essen teg."*

Čim je R. Isser Zalman to čuo, ponovo se zadubio u svoj *sefer.* Trenutak kasnije, ipak je upitao: "Gdje si jeo ostale dane tjedna?"

R. Aryeh je nabrajao imena obitelji koje su ga ugošćavale za svojim stolom.

R. Isser Zalman je slušao pa primijetio: "Rekao si mi gdje si jeo četiri dana u tjednu. Gdje si jeo ostala tri dana?

R. Aryeh je ostao šutke.

R. Isser Zalman ga je ponovo upitao gdje je jeo ostala tri dana.

"Tih dana nisam jeo," rekao je R. Aryeh. "Ali neka vas to ne uznemirava. Ti dani kada nisam jeo bili su mi posebno dragi."

Kasnije te večeri, nakon što se R. Aryeh već povukao u krevet, začuo je mahnito kucanje na vratima. Kada je otvorio vrata, sa iznenađenjem je ugledao teško uznemirenu rebecin R. Isser Zalmana, Bailu Hindu. Povikala mu je, "Molim te, imaj *rahmanus* prema nama. Otkako si večeras otišao, moj suprug nema mira. Potrebna mi je tvoja pomoć."

R. Aryeh je počeo drhtati, "Što se dogodilo našem Rebiju?"

Ona je objasnila da se njen muž nije mogao smiriti otkako je shvatio da u doba kada je R. Aryeh učio u ješivi u Slutzku bilo dana kada nije bio imao ništa za jesti. "Molim te, dođi u naš dom, jer ti možeš umiriti Rebija."

R. Aryeh je smjesta pohitao k domu R. Isser Zalmana i našao ga kako zabrinuto korača sobom, krajnje uznemiren. Kada je spazio R. Aryea, R. Isser Zalman je uzviknuo slomljenim glasom: "R. Aryeh, tri si godine učio u Slutzku, a ja kao *roš ješiva* nisam znao da je bilo dana u tjednu kada nisi okusio nikakve hrane. Moja je dužnost bila da to znam. Što će biti kada me pozovu pred *Bejs Din Šel Maalo* (Nebeski Sud) i upitaju me kako sam dozvolio da gladuješ?"

"Oprostite mi, Rebi," R. Aryeh mu je rekao. "Za to sam ja kriv. Ja sam bio dužan informirati vas o tome."

R. Isser Zalman nikako se nije dao smiriti, sve dok se R. Aryeh nije nedvosmisleno zarekao da mu je oprostio iz cijeloga srca. ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

48 puteva do mudrosti

Sljedećih tjedana tema mojih *davara* bit će '48 puteva do mudrosti'. Svaki od tih puteva samo je jedna riječ u usmenoj tradiciji, ali svaka od tih riječi duboka je i puna mudrosti. Moj Rabi govorio je da su tih 48 puteva ključ za postizanje bilo čega što želiš u životu – poslovni uspjeh, Olimpijsko zlato, skydiving – što god bilo ono što tražiš, ovih 48 puteva put su da tamo i stigneš.

#1: 'Neprestano učenje' (*Avos 6,6*) U judaizmu trebaš sutra biti mudriji no što si danas. To će se dogoditi samo ako danas učiš. Mudrost nas bombardira čitav dan, jedino pitanje je primjećujemo li mi to. Ako nemamo odgovor na pitanje 'što sam naučio/ kako sam narastao jučer', onda koji je bio smisao tog jučer?

#2: 'Slušanje ušima' - A čime bi drugim slušali? Našim srcima, umovima, predrasudama, razmišljanjima – mogućnosti su brojne. Ako želimo učiti, moramo slušati bez ičega na umu. Učenje podrazumijeva korištenje ušiju i ničeg drugog. Jednostavno? Nove ideje nikad ne dolaze iz onoga što već znamo.

Slušanje zahtijeva miran um. Iz zauzetog uma, sve što čujemo bit će ono što već znamo. Slušanje nečeg novog događa se kada je prostor prazan i kada nove ideje mogu ući u njega.

#3: 'Izgovaranje usnama' - Jasnoća ideje o kojoj razmišljamo i ideje koju smo izrekli ili zapisali neusporediva je. Jednom kad ideja dobije formu, bilo da je zapisana ili izrečena, to je jedan od najboljih načina da razjasnimo što u njoj ima smisla, a što ne.

#4: 'Shvaćanje srca' – Ovo je srž stvari. Ako želimo pronaći mudrost, jedino mjesto na kojem ćemo ju pronaći jest u dubini našeg srca. Mudrost se ne nalazi u teorijama koje već znamo i koje struje našim umom, nego u novim i svježim idejama koje čekaju da iz dubine naših srca izađu na površinu.

#5: 'Strahopoštovanje' – Većina stvari koje nas brinu i frustriraju su sitne. Zubobolja, nedovoljno novca, ljudi koji nas ne poštuju dovoljno… Strahopoštovanje nas diže iz toga. Svijet, svemir je mnogo veći od mog malog života. U njemu, ja sam beznačajan i, kao takvo, ništa u mom malom životu nije toliko važno – zato pusti me samo da nastavim i uživam u fantastičnom putovanju života. Ta spoznaja skida golem teret sa naših ramena.

Toliko je toga prema čemu na dnevnoj bazi možemo imati strahopoštovanje. Razmislite o otkucajima našeg srca – 40 milijuna otkucaja godišnje, a naša se pluća neprestano šire i skupljaju – čak i dok spavamo. Milijuni nijansi boja koje naše oči vide. Život je prepun nevjerojatnih stvari, i stoga toliko ohrabrujuć – samo kada ne bismo bili toliko zauzeti uvjeravanjem sebe da su naši sitni problemi od tako vrhovne važnosti.

Još razloga za strahopoštovanje – Zemlja se vrti oko svoje osi 1.600 km/h, jureći oko sunca otprilike 110.000 km/h. Ili naš 'ogroman' planet koji u Sunce stane milijun puta. To je nevjerojatno! Može li činjenica da se netko danas nije baš lijepo ponio prema tebi uistinu biti toliko važna?

#6: 'Strah' – Nema ništa pogrešno u strahu. Stvara u nama adrenalin. Strah u prisutnosti samopouzdanja je divna kombinacija. Ali strah u prisutnosti nesigurnosti može čovjeka oslabiti. Rješenje nije izbjegavati strah. Strah je jedan od puteva do mudrosti. Važno je naučiti cijeniti činjenicu da strah ne znači da se život raspada. ■

Prevela Anja Grabar

Dnevna doza praktične mudrosti

'Tkogod se zaokupi isključivo izučavanjem Tore, taj je kao da nema B-ga. (Avoda Zara 17b)

Ovo govori o onome koji uči bez da se fokusira na primjenu. Mudrost je za njega teorija, a ne uputa za život, mudrost je za njega ideja, ali njegovim životom upravljaju druge sile. Takvoj osobi B-g nije njezin vodič, ona samo slijedi svoje vlastite želje i prohtjeve.

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: Ekev

Parašat Ekev počinje riječima "*I do -godi se, jer paziš na ove uredbe, i držiš ih se, i vršiš ih, da će G-spod B-g tvoj održati savez i milost za koje se zakleo ocima vašim*". Zohar objašnjava riječi: "*I dogodi se, jer si paziš ...*" na sljedeći način: "*Micva* (zapovijed) je blagosloviti G-spoda za sve što jedemo, pijemo, uživamo i radimo u ovom svijetu;...ne blagosloviti se smatra za krađu od G-spoda ".

Tora nas ovdje podsjeća na novi fenomen koji se dogodio na brdu Sinaj, jer zabrana krađe je već od ranije postojala. Na brdu Sinaj se pojavila nova svijest, otkrivajući da u svemu što želimo mi smo zapravo željni dviju stvari: prva je sama ta stvar u materijalnom obliku. Druga je ono što mi uistinu želimo i tražimo, ali to nismo u stanju identificirati s naših pet osjetila; to je B-žansko Svjetlo i sjaj koji se nalazi u stvarima oko nas (hrani, odjeći, predmetima, itd), a čija se duhovna energija ne može biti ukrasti.

Riječ "*ekev*" (zbog, uslijed, slijedi) nas uči da svemir funkcionira na principu uzroka i posljedica, te da "čovjek ne živi samo o kruhu, nego o svemu onom što izlazi iz usta G-spodnjih "(*Ponovljeni zakon 8,3*), odnosno, našem postojanju je potrebno nešto više od kruha, nešto iznad materijalističke razine. Potre-

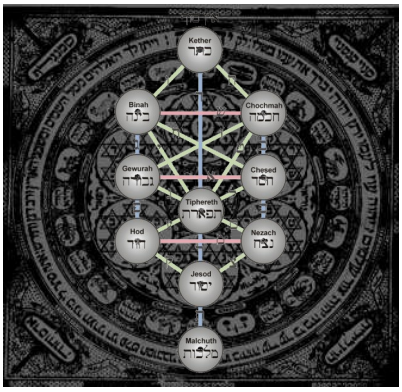

ban nam je smisao i unutarnja snaga.

"*I držiš ih se, i vršiš ih ...*" –pitanje zašto nam pojašnjava ova dva glagola, tako što je "vršiš" djelovanje, a "držiš" označava svjesnu informiranost: pridaje se dodatna važnost namjeri i svjesnosti nad tek mehaničkim vršenjem *micvot* (zapovijedi).

Kabalisti gledaju na ljudsko biće kao na očarano biće, koje je, za razliku od ostalih stvorenja na zemlji, obdareno sposobnošću da istovremeno živi u dva svijeta – duhovnom - gornjem i materijalnom - donjem - i shvaća suštinu oba. Svaki postupak uključuje i držanje i vršenje, svijest i djelovanje, čiji je cilj da izvršimo svoju ulogu u svijetu i udahnemo životnu silu u sve što radimo, da dušom i Svjetlošću iz viših svjetova povežemo i prožmemo ono što radimo u nižim svjetovima, i na taj način unesemo obilje i blagoslov u svaki vid našega života.

Biblija nam veli da kažemo blagoslov nad svime u čemu uživamo kao što je pisano: "*I jesti ćeš i nasitit ćeš se i blagoslovit ćeš G-SPODA, B-ga svoga, zbog dobre zemlje koju ti je On dao.*" (*Ponovljeni zakon 8,10*). Ovo se ne radi u svrhu zahvaljivanja B-gu, već je to zapravo način da privučemo svjetlo i obilje iz gornjih svjetova, a ako ne blagoslovimo onda je to kao da smo to ukrali. Lopov može ukrasti materijalna dobra, ali ne i duhovnu suštinu ukradenog predmeta ili novca; lopovu ostaje prazna ljuštura materijalnog predmeta, lišena duha ili b-žanske svjetlosti. I tako, bez blagoslova i duhovne svjesnosti, svaki postupak bez iskrene namjere je kao tijelo bez duše, materija bez duha. To se jednako odnosi na zapovijedi u Tori kao i na uobičajene svakodnevne zadatke.

Osnovna mudrost *paraše Ekev* je da su svijest i prisutnost važni u svemu što činimo. Misli i osjećaj zahvalnosti i poštovanja, radosti i ljubavi pretvoriti će svaki običan materijalni predmet u blagoslovljenu "posudu". To se odnosi na predmete koji nas okružuju, u našim domovima, na poslu i u našim životima, i to je ono što će nam donijeti izvoran i ispunjen život. ■

Prevela Tamar Buchwald

Rav Kook:

Što B-g od vas želi?

Tora od nas jasno očekuje da prema B-gu osjećamo ljubav i strahopoštovanje:

"*A sada, Izraele, što B-g želi od vas? Samo da ostanete u strah od Vječnoga B-ga svoga, idući svim Njegovim putevima i da ga volite.*" *(Pnz 10,12)*

Što je strah B-žji? Zašto je ova osobina toliko važna?

Dvije vrste strahopoštovanja

Strahopoštovanje postoji na različitim razinama. Svojstva *jirat šamajim* (strah od Neba) i *jirat het* (doslovno, 'strah od grijeha', no bolje ga je prevesti kao 'odbijanje grijeha') dijele isti korijen. *Jirat šamajim* je teoretski, u umu i srcu. S druge strane,*Jirat het* je praktične vrste, u djelima i aktivnostima. Kao rezultat naše percepcije B-žje veličine, osjećamo poštovanje prema Njemu - *jirat šamajim* - te smo itekako svjesni odvratnosti grijeha - *jirat het*.

(Postoji i treća vrsta straha, *jirat oneš* - 'strah od kazne'. Međutim, ovo svojstvo pokazatelj je slabe osobnosti, i to nije osobina koju je korisno imitirati.)

Ljubav i strahopoštovanje

Ljubav i strahopoštovanje suprotne su osobine. Pozitivna privlačnost prema dobru i svetosti nas neminovno vodi do mudrosti i ljubavi. Negativna odbojnost prema svemu što je zlo i zaprljano čisti naše misli i djela. To su suprotne osobine, no ipak su međusobno povezane. Zbog što nas privlači dobro, odbija nas zlo; i izbjegavajući zlo, mi ostajemo na putu života, usmjereni prema pozitivnim težnjama i čežnjama.

Mudraci se nisu slagali oko osnovnog pitanja: koje je svojstvo važnije? Koja je kvaliteta veća - ljubav prema B-gu, ili strah od Nebesa?

Talmud (*Šabat 31b*) pripovjeda da su jednom rabi Elazar i rabi Simon zajedno sjedili kada je pored njih prošao treći učenjak. Rabi Elazar je rekao rabi Simonu: 'Ustanimo iz poštovanja prema tom bogobojaznom čovjeku." Rabi Simon je odgovorio:' Ustanimo pred tim učenjakom Tore." Rabi Elazar je odvratio: 'Ja sam spomenuo njegovu veću odliku - da je on bogobojazan - a ti inzistiraš na isticanju manje!'

Prema rabi Elazaru, strahopoštovanje pred Nebesima je temeljnija osobina. On bi često rekao: "B-g na Svom svijetu ima samo strahopoštovanje prema nebesima." On je nadalje izjavio da je strah od B-ga temelj svake mudrosti; u stvari, da je to jedina prava mudrost u svijetu. Što to znači?

Temelj mudrosti

Rabi Elazar zasnivao je svoje mišljenje na propitivanju B-žje svrhe stvaranja svemira. Ova se zagonetka ne može riješiti kroz pozitivno stajalište. Reći da je stvaranje omogućilo određeni pozitivni prirast znači da je taj proces doveo do poboljšanja i napretka. Međutim, vrhunac savršenstva već je postojao prije stvaranja, samim B-žjim postojanjem. Kakav je dobitak postojao u stvaranju svijeta i onoga što ga nastanjuje?

Korist stvaranja svijeta može se shvatiti samo s negativnog stajališta, u namjeravanom stvaranju ograničenog svijeta. Ono što je konačno po prirodi biva privučeno beskonačnom. Samo ograničenje svih stvari u njihovoj vrijednosti i svrsi je krajnje dobro koje svemir prima od svog Stvoritelja. Najuzvišeniji odnos s B-gom je u ovom čudesnom osjećanju udaljenosti i strahopoštovanje. Baš iz tih osjećaja strahopoštovanja razvili su se pozitivni osjećaji čežnje i ljubavi.

Kada steknemo taj oblik mudrosti kroz kontemplaciju Beskonačnog kako bismo osjećali strah i poštovanje, uzvišeni *jirat šamajim* ostavlja svoj trag na duši. Ovi osjećaji strahopoštovanja generirati će intenzivnu ljubav i čežnju da se razmatra svjetlo B-ga i Njegovih putova, Njegovih *micvot* i Njegove Tore. To je smisao tvrdnje rabi Elazara: "B-g posjeduje samo strahopoštovanje prema Nebesima u Svom svijetu." Pored straha, ne treba postojati ništa drugo. Ništa drugo ni ne može postojati. Kada se unutrašnja umna predodžba o poštovanju izrazi prema van, u svijetu djela, ona proizvodi praktično gađenje od grijeha. Izbjegavanjem svih prepreka, možemo se popeti na put prema uzvišenom svjetlu iz Izvora života.

Ova duboka predodžba, skrivena u dubinama uma, identificira ograničenu prirodu svemira kao primarnu snagu i u Stvaranji i u praktičnom moralnom ponašanju. "*Gle, strah od B-ga - to je mudrost!*" (*Job 28,28*) strah od B-ga je jedina prava mudrost; on je temelj svih ostalih učenja. Dakle, Rabi Elazar je smatrao strahopoštovanje pred nebesima za najosnovniju osobinu u koju je sve uključeno, i on je odao počast učenjaku koji je prolazio zbog posjedovanje ove vrhunske kvalitete.

Ravnoteža između Tore i rada

Stalno učenje Tore?

Što je idealno? Da li bismo se trebali nastojati potpuno posvetiti učenju Tore? Ili bismo trebali podijeliti svoje vrijeme na učenje Tore i neku profesiju?

Mudraci su raspravljali o tom problemu na temelju proturječnosti između dva stiha. S jedne strane, potiče nas se na stalno proučavanje Tore:

"*Ova knjiga Tore neće se odvojiti od usta tvojih; razmišljat ćeš o njima danju i noću*" *(Jošua 1,8).*

Ipak, Tora također kaže: "*Skupiti ćeš žito svoje, vino svoje i ulje svoje*" *(Pnz 11,14).* - što nam govori da se trebamo baviti obrađivanjem zemlje i priskrbljivanjem sredstava za život. Koje je ispravno?

Rabi Išmael objasnio je da se

nastavak na stranici 8

(nastavaksa 7. stranice) **Rav Kook:** **Što B-g od vas želi?**

redak koji potiče na stalno učenje Tore ne možemo uzeti doslovno. Drugi nas redak uči da trebamo proučavanje Tore kombinirati sa svjetovnim zanimanjem. Međutim, rabi Šimon Bar Johaj se ne slaže:

"Je li moguće da će čovjek orati i saditi i žeti i mljeti i vijati, svaki posao u njegovo vrijeme? Što li će onda biti s Torom? Umjesto toga, kada Izrael ispunjava B-žju volju, njihov posao biti će izvršen od strane drugih ... A kad Izrael ne ispunjava B-žju volju, onda oni moraju sami obavljati svoj posao. "(Berahot 35b)

Priroda ljudske duše

Prema Rašiju, oba učenjaka su se složila da je idealno cjelodnevno učenje Tore. Rabi Išmael je međutim zauzeo pragmatičan stav da je bolje imati sredstava za život, i ne biti ovisan o milostinji.

No, Rav Kook je objasnio da ovaj spor nije pitanje praktičnog u odnosu na idealno stanje. Zapravo, oni se nisu slagali po pitanju prirode ljudske duše i njenih duhovnih sposobnosti.

Rabi Šimon Bar Johaj je smatrao da je ljudskoj duši namijenjeno da neprestano bude zaokupljena intelektualnim i duhovnim traganjima. Ako je potrebno, mi možemo biti prisiljeni da se bavimo svjetovnim stvarima, ali takva je aktivnost, u stvari, ispod našeg istinskog potencijala. Ljudska je duša toliko uzvišena da je može zadovoljiti samo potpuna posvećenost učenju i kontemplaciji.

Prema tome, naredbu da se "Ova knjiga Tore neće odvojiti od usta tvojih" treba shvatiti doslovno. Ona se odnosi na kompletno ljudsko biće koje nije postalo onečišćeno grijehom. Neki ljudi mogu osjećati slabost duha zbog pretjeranog učenja, ali do te slabosti dolazi samo zbog karakternih mana. Kako se Židovski narod usavršava, njihov rad će odraditi drugi, i njihova će jedina želja biti da se posvete spoznavanju B-ga i Njegovih puteva.

S druge strane rabi Išmael je osjećao da je ljudska priroda smjesa teorijskih i praktičnih sklonosti. Prema njegovom mišljenju, ako se čovjek bavi svjetovnim stvarima s mjerom to nije samo ustupak trenutnom stanju u svijetu; to ispunjava urođenu potrebu našeg unutarnjeg ustrojstva. Rabi Išmael je do tog zaključka došao svojim zapažanjem da većina ljudi nisu zadovoljni kada svoje dane provode samo u učenju i duhovnim težnjama.

Tko je u pravu?

Talmud bilježi da su mnogi slijedili savjet rabi Išmaela, i to je bilo dobro za njih. S druge strane, oni koji su slijedili rabi Šimona bar Johaja, nisu bili uspješni.

Može postojati nekolicina odabranih koji osjećaju da su predodređeni da postanu veliki ljudi i koji su sretni kad stalno prekapaju po mudrosti i Tori. Međutim, Tora nije bila dana anđelima; njeno učenja mora biti prikladno za većinu ljudi.

Iako je teško odrediti pravu sposobnost ljudske duše, empirijskim dokazima možemo utvrditi da je ono što funkcionira za većinu ljudi indikator istinske unutrašnje prirode čovječanstva. Mnogi su slijedili savjet rabi Išmaela i našli su zadovoljstvo kako u svom učenju Tore tako i u materijalnim postignućima, dok su se oni koji su slijedili mišljenje rabi Šimona osjećali manje uspješnima, zbog unutarnjeg otpora stalnom učenju Tore. To nagovještava da je rabi Išmael ispravno procijenio ljudsku prirodu velike većine ljudi. Gledište rabi Šimona vrijedi samo za nekolicinu odabranih koji su blagoslovljeni rijetkim duhovnim darovima.

Prava ravnoteža

Sada kada smo utvrdili da je za većinu ljudi poželjno kombinirati učenje Tore sa nekim zanimanjem, još uvijek je potrebno utvrditi odgovarajuću ravnotežu između Tore i rada. Kako bismo trebali podijeliti naše vrijeme i trud između njih?

Talmud (Berahot 35b) je iznio je sljedeće zapažanje:

"Pogledajte kakva je razlika između ranijih i kasnijih generacija. Ranije su generacije činile učenje Tore svojom glavnom brigom, a svoje uzdržavanje drugorazrednim u odnosu na nju, i oboje je uspijevalo u njihovim rukama. Kasnije su generacije učinile brigu za svojim uzdržavanjem svojom glavnom preokupacijom, a svoje učenje Tore sekundarnom, i niti jedno nije uspijevalo u njihovim rukama."

Čak i u svjetovnim stvarima, čovjekovo duhovno stanje vrši utjecaj na njegov osjećaj zadovoljstva i sreće. Osoba koja je stekla kreposne karakterne osobine, jaku vjeru i strah od nebesa zaštićena je od mnogih vidova života koji čovjeka mogu odvesti s pravog puta, a to čini životne terete toliko teškim. Takva osoba je zadovoljna onime što joj je život dodijelio. Iz tog razloga su ranije generacije, koje su učinile učenje Tore i moralne težnje svojim glavnim interesom bile uspješne kako u svojim duhovnim tako i u materijalnim nastojanjima.

Međutim, onaj koji nije na pravi način razvio svoju moralnu prirodu, jer je svu svoju energiju usmjerio na svoje uzdržavanje, nikada neće biti zadovoljan onime što je stekao. Njegove izopačene karakterne osobine dovest će ga do toga da krene za nerazboritim žudnjama. Čak i ako uspije u gomilanju velikog bogatstva, on neće biti zadovoljan i nikada neće osjećati pravi mir.

Kvaliteta, a ne kvantiteta

Rav Kook je završio s jednim vrlo značajnim komentarom. Količina vremena kojeg posvećujemo određenoj aktivnosti nije jedini faktor na osnovu kojega utvrđujemo da li nešto glavna stvar u našem životu. Ono što je uistinu važno je naš način razmišljanja. Ono što mi smatramo težištem svog života, čak i ako nismo u mogućnosti posvetiti mu većinu svog vremena, određuje što je naša glavna aktivnost. ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Berel Wein:

Prioriteti: Nema malih stvari

Raši u komentaru na prvu riječ ovotjedne *parše* koristi se tumačenje riječi *ekev* koja u kontekstu samog retka znači "pošto" ili "zato." Ona obično označava uzročno-posljedičnu vezu - zato što ćete slušati B-žje zapovijedi blagoslov i fizičke nagrade spustit će se na vas. Raši, međutim, zasnivajući to na midrašu, širi značenje riječi *ekev* i koristi jedno drugo značenje riječi koje znači "stopalo" ili "peta. "

On komentira da postoje zapovijedi i vrijednosti u životu po Židovskoj Tori koje Židovi na neki način uzimaju olako. Oni ih smrve u prah svakodnevnog života gazeći ih svojim stopalima i/ili petama. Upravo su te, da tako kažem, zanemarene zapovijedi i vrijednosti istinski ključ za duhovni uspjeh i dobar život. Raši nam naglašava da izbor riječi *ekev* za početak retka *parše* nije tek literarno pitanje korištenja rječnika. Naprotiv, izborom te riječi Tora nas uči važnu pouku o životu: da nema malih stvari, niti postupaka koji ne izazivaju posljedice.

Rabini su nas u Avot podučili da budemo jednako obazrivi s "lakim" zapovijedima kao što smo, potpuno opravdano, pažljivi sa onim strožim i težim zapovijedima. Rabini naglašavaju da čovjek ne zna koje su stvarne posljedice poštovanja tih "lakih" zapovijedi u programu nagrade i kazne Nebeskog suda. Tako nas Tora zapravo uči da pazimo na svoje korake i postupke kako naša peta ne bi nehotice nagazila

neku svetu zapovijed i/ili vrijednost.

Za nas je teško mjeriti različite vrijednosti i težinu i isplativost bilo koje od zapovijedi Tore. U slučajevima kada vrijednosti proturječe i kada su upute kontradiktorne, halahički proces rješava pitanje kakvi trebaju biti naše ponašanje i postupci. Ipak, na intelektualnom i duhovnom planu mi se uvijek suočavamo s odlukama u vezi naših prioriteta ponašanja i postupaka.

Ja se trudim postići koncentraciju i posvetiti se molitvi kad neki siromah pruži svoju ruku predamnom tražeći da mu dam nešto novca. Što da učinim? Da ignoriram siromaha i pokušam na neki način ponovno povratiti svoju posvećenost u molitvi ili da odustanem od molitve i dam prosjaku novčić? Koju vrednotu da pogazim svojom petom?

Mi se s takvim dilemama suočavamo svakog dana. Ako na neki način možemo tako izbalansirati naše prioritete da niti jednoga od njih ne gurnemo dolje pod svoje pete, mogu se postići velike stvari. Pa čak i ako nismo u stanju stvoriti takav balans, prepoznavanje suprotstavljenih vrijednosti i postupaka – samo shvaćanje da čovjek nikada ne smije donositi sud o B-žjim zapovijedima kao o lakima ili teškima, važnima i manje važnima - samo je po sebi velik korak prema istinskoj duhovnosti i razumijevanju judaizma.

Za vrijeme američke revolucije postojala je čuvena kolonijalna zastava na kojo je stajalo: "Ne gazite me! " U biti, to je poruka Tore u vezi poštivanja zapovijedi i našeg odnosa prema Tori i tradiciji.

Male stvari

Ekev - sama riječ, a i *parša* općenito - ističe uzročno posljedičnu jednadžbu koja vlada čitavom ljudskom i

nastavak na stranici 10

(nastavaksa 9. stranice) **Rabbi Berel Wein:**

Nema malih stvari

Židovskom povijesti. Blagoslovi i oni tužniji događaji uvjetovani su ljudskim ponašanjem, stavovima i djelima koja su im prethodila. Život nas vremenom uči da se ništa ne dobiva besplatno. Rabini su to sažeto ustvrdili u Avot: *Koliki je trud i uložena žrtva, tolika će biti nagrada*.

Uistinu, u životu nema prečaca. Svi pokušaji da se vječne Židovske prakse i vrijednosti prilagode kako bi bile prikladne trenutnim hirovima i društvenim normama završili su potpunim neuspjehom. Staza Židovske povijesti popločana je ostacima ljudi i pokreta koji su nastojali reformirati i poboljšati judaizam, no jedino što su postigli bilo je da je on njihovim sljedbenicima postao beznačajan.

Tora naglašava da je Moše približio narod Nebesima, ali Nebesa nije degradirao spuštajući ih na nivo ljudi. Tragedija mnogih američkih Židova i mnogih sekularnih Židova općenito nije u tome da je judaizam bio previše težak i naporan – već da je bio previše lagan i praktičan, pa time nije imao smisla u njihovim životima i svakodnevnom bivanju.

Moše u ovotjednoj *parši* (kao što to općenito čini u knjizi *Dvarim*), ističe teška vremena koja je narod podnio u svojih 40 godina putovanja pustinjom Sinaj. I Moše im ne obećava da kada uđu i osvoje zemlju Izrael da će ih tamo dočekati ružičnjak na Bliskom istoku. On ih upozorava na posljedice napuštanja B-ga i Tore. B-g Židovske i svjetske povijesti je strog i ne tolerira lakši put koji vodi do duhovne slabosti i na kraju do fizičkog uništenja.

Raši u ovotjednoj *parši* komentira da je ova poruka posebno istinita u vezi "malih" stvari u životu koje čovjek s lakoćom zdrobi svojom *akev* - petom. No upravo su male stvari te koje istinski karakteriziraju našu osobnost i naše odnose s drugima i s našim Stvoriteljem.

Primjetio sam da u našem današnjem društvu postoji trend da kada se iznose posmrtni govori oni se koncentriraju na male stvari u životu – na priče, anegdote, sjećanja i osobne odnose – umjesto na javna ili poslovna postignuća pokojnika bez obzira koliko dojmljiva ta postignuća bila.

Upravo su male stvari u životu ono što u nama stvara simpatije i antipatije, osjećaje privrženosti i ljubavi, i emocije neugode i frustracije. Tako je naša Tora mali milijun pojedinosti i mnogih malih stvari. B-g čitavog svemirskog prostranstva otkriva nam se, da tako kažemo, u atomu i najsitnijim stvorenjima. Jer kada razmotrimo stvari i proanaliziramo ih, uistinu nema malih stvari u životu.

Sve ono što činimo i govorimo sa sobom nosi i posljedice po našu osobnu i nacionalnu budućnost. Upravo taj osjećaj gotovo kozmičkog utjecaja što ga vrši svaka osoba u svom svakodnevnom životu je ono što leži u srcu Tore i judaizma. Mi gradimo svijet u našim vlastitim životima naizgled svjetovnim ponašanjem. ■

Šabat šalom

Rabbi Yissocher Frand:

Nadnaravna zemlja

"*Zemlja nad kojom VJEČNI, B-g tvoj, bdî; na kojoj oči VJEČNOG, B-ga tvoga, uvijek počivaju, od početka do svršetka godine.*" *(11,12)*

Ne samo da su oni bili kažnjeni zbog svog izvještaja, već i mi nastavljamo trpjeti zbog toga do današnjeg dana. *Tiša beav* kojeg držimo spada u posljedice za Židove koji su vjerovali tom izvještaju i plakali čitave noći u pustinji.

No što su to točno *meraglim* pogrešno učinili? Oni su iskreno vjerovali da nije moguće osvojiti zemlju. Pa što su trebali reći?

Baal HaAkeidah daje odgovor pomoću usporedbe.

Netko pošalje svog prijatelja kod krojača da provjeri odijelo koje se prodaje. Njegov je zadatak da ispita materijal, provjeri kako je sašiveno, mjere i cijenu.

Kurir učini sve kako mu je rečeno, provjeri sve či-jenice i brojke. No kada se vrati, svom prijatelju ne iznese samo tražene podatke, već i nadoda: "Ova boja nije za tebe, a i preskupo je!"

Izaslanik je prekoračio svoja ovlaštenja. On je trebao iznijeti gole podatke, a umjesto toga on je iznio svoje mišljenje, za koje ga nitko nije pitao. Kupac je onaj koji treba odlučiti da li mu boja pristaje i da li si može priuštiti odijelo.

Baal HaAkeidah sugerira da se grijeh *meraglima* sastojao u tome što

su na činjenice nadodali svoja mišljenja i zapažanja. Oni su trebali samo opisati situaciju, i prepustiti Mošeu da je protumači narodu. Oni nisu smjeli izjaviti da Židovi ne mogu osvojiti tu zemlju.

Shelah odbacuje gledište Akeidaha. Napokon, kaže on, Moše je njih zatražio da iznesu podatke o snazi ljudi koji žive u Kanaanu u tom trenutku, što zahtijeva subjektivnu prosudbu. Ne može se očekivati da izvjestitelj iznese samo činjenice o stvari koja je toliko subjektivna a da ne pridoda svoje mišljenje.

Shelah sugerira da je Mošea zanimalo da čuje mišljenje *meraglima*, ali ne ono zasnovano na vojnoj procjeni, već i na *haškafi* (filozofiji) Tore. Moše je znao da će oni naići na opasane gradove koje nastanjuju moćni gorostasi. Ali pravilan odgovor na ta otkrića trebao je biti: "Da, oni su snažni, i da, njihovi su gradovi zaštićeni, i na prirodan način mi nemamo šanse. No Vječni nam je rekao da trebamo ići u tu zemlju, stoga ćemo ih sigurno pobijediti."

Njihov je zadatak bio da iznesu činjenice, zajedno s motivacijskim govorom na temelju čvrte vjere u Vječnog. Oni su trebali podsjetiti narod da upravo tako kao što ih je Vječni čudesno izbavio kod *Jam sufa*, Njegova će Pri-sutnost poništiti sve vojne prednosti stanovnika Kanaana. Pogreška *meraglima* je bila što su iznijeli nepristranu, sekularnu analizu vojne situacije, bez da su u obzir uzeli *haškafu* Tore.

Rav Moshe Shapiro pita kako je Shelah mogao ponuditi takav pristup koji izgleda da se protivi načelu da se čovjek ne treba dovoditi u iskušenje. Nije svatko u stanju prihvatiti izvještaj da situacija izgleda tako sumorno samo zato što uz nju slijedi motivacijski govor. Ako su trebali reći: "Mi ne možemo pobijediti *b'derech hateva* (prirodnim sredstvima), ali ne brinite — Vječni će nam pomoći," mnogi bi propitivali koliko je mudro upustiti se u bitku s tako slabim izgledima. Zašto staviti ljude u takav *nisajon*?

Rav Moshe Shapiro od-govara da mada u svim drugim aspektima života trebamo izbjegavati *nisjonos* koliko god je moguće, što se tiče stjecanja *Erec Jisraela*, postojala je potreba da se detaljno objasni preduvjet: U *Erec Jisraelu* se ne može živjeti u prirodnim uvjetima. Bez Prisutnosti Vječnog, *Erec Jisrael* nije za stanovanje.

Ta je pouka jasno izrečena u *paraši Ekev*, u kojoj Moše daje do znanja *Klal Jisraelu* da je *Erec Jisrael:* "Zemlja nad kojom VJE-ČNI, B-g tvoj, bdî;

nastavak na stranici 12

(nastavaksa 11. stranice) **Rabbi Yissocher Frand:**

Nadnaravna zemlja

na kojoj oči VJEČNOG, B-ga tvoga, uvijek počivaju, od početka do svršetka godine." (*11,12*)

Opstanak u *Erec Jisraelu* je natprirodne naravi.

Moše je znao da ako Židovi ne uđu u Zemlju s takvim stavom, oni neće tamo dugo ostati. Umjesto da pokuša gurnuti pod tepih ovu naročitu osobitost, Moše je poslao *meraglim* da sami otkriju koliko će neprirodna morati biti borba za osvajanje Zemlje. Nažalost, oni nisu svoj zadatak izvršili na pravi način, nego su iznijeli analizu umjesto samo gole podatke koje su trebali iznijeti.

Stoljećima se ova poruka stalno iznova iznosila Židovskom narodu.

Kada su Nevuhadnezar i njegova vojska uništili *Erec Jisrael*, Vječni je naložio Jirmijahuu HaNaviu (*32,9-10*) da kupi zemlju i sakrije ispravu na sigurno mjesto.

Tko kupuje nekretninu kada vrijednost pada, i za svega nekoliko godina neće više biti Židova u Zemlji?

Ovisi o kojoj se zemlji radi. Ta bi logika vrijedila za sve druge zemlje na svijetu. Kada cijene stanova padaju u "prirodnom" svijetu, nema nikakvog smisla kupovati nekretninu sve dok tržište ne dosegne najnižu točku.

No *Erec Jisrael* je drugačiji. Budući da je Vječni nama obećao Zemlju, mi ćemo je na kraju i dobiti natrag. Čak i u najmračnijim trenucima, vrijedi ulagati u *Erec Jisrael*.

To je pouka koju smo mnogo puta vidjeli u p-sljednjih 100 godina. Kakav god stav imali prema sekularnom cionizmu, sama činjenica da zemlju danas naseljavaju Židovi, nakon ti-sućljeća progonstva, pravo je čudo.

Da iznesem samo jedan primjer, kada je "pustinjska lisica," Erwin Rommel *jm"š* već duboko zagazio u Afriku i sa svojim Afričkim korpusom stalno napredovao prema *Erec Jisraelu*, Rabbi Yosef Shlomo Kahaneman, Ponoveški Rav, posudio je nešto novca da kupi zemljište u Bnei Braku.

Ljudi su mislili da nije pri zdravoj pameti. Kakve bi imalo svrhe kupiti zemlju sada, kada će ubrzo pasti u ruke Nijemaca, koji će nedvojbeno krenuti dalje istrebljivati sve Židove u *Erec Jisraelu* kao što su to učinili u Europi? Ako su Britanci koji su upravljali zemljom pod mandatom Ujedinjenih nacija već spalili sve povjerljive dokumente, tko bi pri zdravoj pameti kupovao zemlju?

Ponoveški Rav je rastumačio da nisu sva proročanstva zapisana u *Naviu*. Samo ona koja imaju poruku za buduća vremena su bila zapisana. U ovom slučaju, rekao je, proročanstvo u kojem je Vječni rekao Jirmijahuu da kupi zemlju kada će se uskoro dogoditi uništenje zemlje ostaje istinom za sva pokoljenja.

Kao što svi znamo, do-azalo se da je Ponoveški Rav bio u pravu. U potpuno šokantnoj vojnoj operaciji, britanski feldmaršal Bernard porazio je Rommela kod El Alameina, grada na sjevernoj obali Egipta, nekoliko stotina kilometara udaljenom od *Erec Jisraela*.

Tako se nije događalo u Americi ili u Francuskoj ili u Brazilu.

Niti jedna druga zemlja nije imala obećanje da je: "Zemlja nad kojom VJEČNI, B-g tvoj, bdî; na kojoj oči VJEČNOG, B-ga tvoga, uvijek počivaju." (*11,12*)

No *Erec Jisrael* je uvijek bio, i zauvijek će biti, nadnaravna zemlja.■

Balashon – Hebrew Language Detective:

Braha I dvaš

Već smo raspravljali o konceptu *nisajon*, i tamo sam spomenuo da mi predstavlja problem kada glagol נסה ima jedno značenje od B-ga prema čovjeku, a sasvim drugačije od čovjeka prema B-gu.

Dakle, drugi glagol koji ima isti problem, i koji me interesira već više godina je - ברך korijen riječi ברכה *braha* - blagoslov. U knjizi Postanka, nalazimo kako B-g blagosilje čovjeka (*Berešit 24,1, 25,11*), čovjek blagosilje B-ga (*24,48*), i čovjek blagosilje čovjeka (*24,60*). B-g se također oopisuje kao ברוך *baruh* (*24,27*).

Neki opisuju *braha* od B-ga ka čovjeku, ili čovjeka prema čovjeku kao nešto što se daje primatelju, no *braha* od čovjeka prema B-gu se smatra "zahvalom" (JPS u vezi Devarim 8,10) ili "veličanju" (Chizkuni u vezi Berešit 24,27, Abarbanel u vezi Berešit 27).

Međutim, postoji veliki broj izvora koji nemaju takav pristup, već radije kažu da kada čovjek blagoslovi B-ga, ima nešto što se "daje". (Vidi na primjer, Sefer HaIkkarim 26, Rabbeinu Bachyeov uvod u Zot HaBracha, Teshuvot Rashba 23, HaEmek Dvar Shmot 18,10, Harchev Dvar Bereshit 24,27). Možda je najbolji opis dao Rav Hirsch komentarom na Berešit 9,58, raspravljajući o riječi *baruh*:

Razumijevanje ovog pojma je zbrkano jer se ljudi protive uzeti ovu riječ "blagosloviti" kada je čovjek upućuje B-gu, sa istim značenjem koje ima kada se upotrebljava od B-ga prema čovjeku. Uzima je se više kao pridjev, kao npr. חנון, רחום, tako da, na taj način, označava aktivni izvor, nositelja blagoslova kao nositelja sažaljenja i milosti. No to nas neće daleko dovesti, nas se neprestano poziva na לברך את השם. ..Ako je čovjek aktivan pri blagosiljanju B-ga, onda B-g mora biti blagosloven u pasivnom smislu, On mora primati blagoslov od čovjeka, i od toga ne može pobjeći. A i zašto bi netko pokušao to izbjeći? U trenutku kada je B-g učinio da Njegova Volju na zemlji bude ovisna o slobodnoj volji Čovjeka, On im je rekao: ברכני, blagoslovi me...Čitava nas Tora podučava upravo to kako možemo מברך את השם i da tako trebamo činiti. Ako uzmemo da to znači veličati ili zahvaliti B-gu, time smo izgubili pravu ideju o ברך את... השם

Dvaš

Pojam "med" (dvaš דבש na hebrejskom) pojavljuje se 55 puta u Bibliji, a samo dva puta se ne odnosi na med od datulja ili smokava: u Sucima 14,8-9, kada Samson uzima med iz lavlje lešine, i I Samuelovoj 14,27, kada Jonatan umače svoj štap u saće tijekom bitke te mu lice zasja.

Sarna ima istovjetnu bilješku u svom komentaru na Šemot 3,8 -

Med je u Bibliji (hebr. *devaš*) pretežito gusti, slatki sirup koji se dobiva iz datulja i poznat je kod arapa kao *dibs*. Pčelarstvo je izgleda bilo nepoznato u Palestini; nekoliko izričitih referenci na pčelinji med u Bibliji odnosi se na divlje vrste pčela. I makar same datulje nikada nisu spomenute, ubrajanje meda među sedam karakterističnih proizvoda zemlje, navedenih u Ponovljenom zakonu 8,8 ukazuje da, poput svih ostalih, i on dolazi iz zemlje.

Iz lokalne sam knjižnice posudio knjigu koja ovo razmatra do detalja:

nastavak na stranici 14

(nastavak s 11. stranice) **Balashon – Hebrew Language Detective: Braha I dvaš**

Biblijsko drveće u biblijskoj i talmudskoj literaturi, od Yehude Feliksa (Rubin Mass, 1994). Poglavlje o *dvašu* je na hebrejskom, i ne mogu ga u cijelosti ovdje citirati, no svakako ga preporučujem svakome koga interesira ova tema. Sumirat ću nekoliko stvari koje on iznosi:

• Fraza ארץ זבת חלב ודבש ("zemlja kojom teče mlijeko i med") u Tori se jasno odnosi na med od voćaka, jer ona veliča poljoprivedno obilje zemlje.

• Međutim, u Izaija 7,22, kada se spominje כי חמאה ודבש יאכל כל הנותר בקרב הארץ "Svatko tko ostane u zemlji hranit će se sirom i medom", to je prisjećanje na stihove iz Tore. Jer ovdje prorok opisuje vrijeme kada je zemlja opustošena – pa se stoga pčele mogu razmnožiti. (Mlijeko za sir će također biti posvuda dostupno, jer će krave i ovce moći pasti na nekada obrađivanim poljima).

• Pčelinji med se ne smatra znakom blagoslova za zemlju, iako se smatra srećom ako se naiđe na njega (kao u priči o Jonatanu koju smo već spomenuli). Jaakov je također vjerojatno poslao med Josefu (Berešit 43,11), jer se spominje - מעט דבש "mala količina meda", a pčelinji med se teško mogao nabaviti.

• Mnogi izvori u kojima se spominje da med dolazi iz kamena (Devarim 32,13, Tehilim 81,17) vjerojatno govore o medu od smokava, jer smokve (za razliku od datulja) rastu na kamenitom tlu.

• Iako rabini uglavnom smatraju da biblijski *dvaš* dolazi od datulja (Sifrei Devarim 297, Mechilta D'Rashbi 13,5), kada sami upotrebljavaju riječ *dvaš*, oni govore o pčelinjem medu. Na primjer, Yerushalmi (Bikkurim 1,3) tumači biblijske riječi: "A *dvaš* – to je datuljin med. Može li to biti pravi *dvaš* (tj. pčelinji med)?" Oni odgovaraju da budući da je od *dvaša* u tom stihu obavezno odvojiti desetinu, to se ne može odnositi na pčelinji med već na med od datulja. Također vidimo da ako netko učini zavjet da neće jesti *dvaš*, dozovoljeno mu je jesti med od datulja (Nedarim 6,9). ■

Haftara za Šabat Ekev

(Izaija 49,14 – 51,3)

Prognani židovski narod iskazuje bojazan da ih je B-g napustio. B-g ih razuvjerava i uspoređuje svoju ljubav i milostivost prema svom narodu s onom majke prema djetetu, pa čak i većom.

Slijedi dirljiv opis okupljanja iz progonstva koje će se dogoditi dolaskom Mesije. Zatim se prorok vraća na temu ove *haftare*, tj. na prigovor židovskog naroda da ih je B-g napustio. Podsjeća ih na njihovo odmetničko ponašanje koje ih je odvelo u izgnanstvo i patnju. Zaključuje riječima ohrabrenja i podsjećanjem na ono što se dogodilo našim precima, Avrahamu i Sari. Kao što su oni bili blagoslovljeni djetetom kad su izgubili svaku nadu, tako će i nama B-g poslati Mesiju. ■

Prevela: Dolores Bettini

"Kao što su Avraham i Sara bili blagoslovljeni djetetom kad su izgubili svaku nadu, tako će i nama B-g poslati Mesiju."

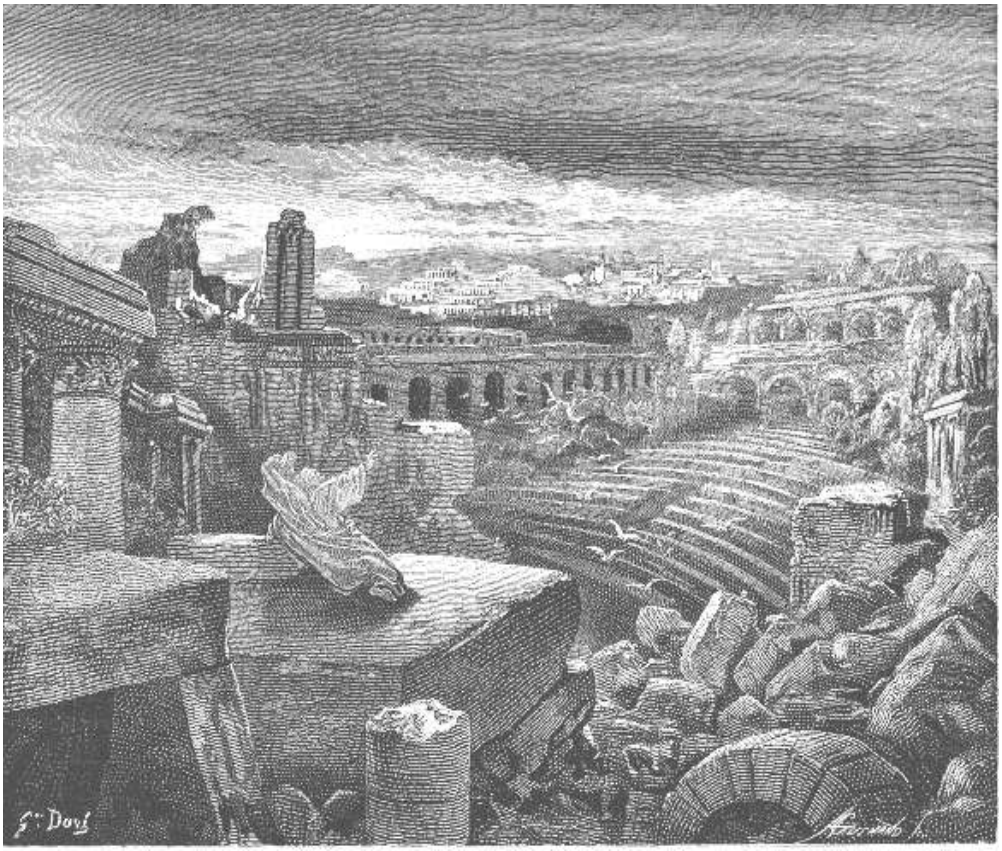

Halahlička satnica (za grad Zagreb)

Datum	Alot Hašahar	Najranije Talit	Nec Hahama	Najkasnije Š'ma	Zman Tefila	Hacot	Minha Gedola	Minha Ketana	Plag Haminha	Šekia	Cet Hakohavim
utorak 30. 8. 2016.	4:40	5:18	6:15	9:35	10:42	12:56	13:30	16:50	18:14	19:37	20:19

Iz medija

NEVJEROJATNI VANDALIZAM

U komunalnim radovima na Židovskom groblju u Karlovcu uništen - posljednji antifašistički spomenik

Jutarnji list, 14.8.2016.

Radove je naručio Grad Karlovac, a provode se "uz strogi nadzor Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela Karlovac i gradskih službi". Izvođač radova tijekom kojih je spomenik uništen je dugoreška tvrtka Kolos

Židovsko groblje u Karlovcu poprište je novog incidenta - razbijen je i srušen posljednji tamošnji preostali spomenik antifašistima.

Iako službenih informacija nema, čini se kako ovo nedjelo nije rezultat vandalizma nepoznatih počinitelja, već je spomenik srušen tijekom radova na sanaciji klizišta iznad groblja. Radove je naručio Grad Karlovac, a provode se "uz strogi nadzor Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela Karlovac i gradskih službi". Izvođač radova tijekom kojih je spomenik uništen je dugoreška tvrtka Kolos.

Na spomeniku su bili uklesani stihovi velikog Vladimira Nazora "Mi jedini znamo svaku muku živu, sramotu i tugu, prezir, šutnju sivu, borbu bez nade, juriš bez daha, bez stupa i sidra, gnani amo-tamo, gnječeni, smrvljeni, oh mi jošte znamo poput šume opet niknuti iz praha".

Na mjestu događaja vidljivo je da je spomenik doslovno prelomljen na pola i ostavljen tako. Samo nekoliko metara dalje nalazi se buldožer izvođača radova.

O svemu se dosad oglasio samo karlovački gradski vijećnik SDP-a Nikola Badovinac, koji je od Grada zatražio osnivanje istražnog povjerenstva o devastaciji spomenika.

Najnovije rušenje spomenika antifašistima nije prva kontroverza oko radova koje je na Židovskom groblju u Karlovcu naručio Grad Karlovac. Prije dva mjeseca, naime, u javnost je procurilo kako se u sklopu radova zbog polaganja cijevi namjerava prekopati masovna grobnica s posmrtnim ostacima dvadesetak boraca, a među njima i heroine Herte Turze, pogubljene u dobi od 22 godine.

Odnos Grada Karlovca prema Židovskom groblju dospio je pod lupu javnosti i prije nekoliko godina kad je na nadgrobnim spomenicima komunalna tvrtka "Zelenilo" ostavila opomene zbog neplaćanja grobne naknade, iako u Karlovcu odavno nema potomaka židovskih obitelji koje se najvećim dijelom pogub-ljene početkom Drugog svjetskog rata, dok je manji dio uspio napustiti zemlju. ■